

ÅRSREDOVISNING 2004
LÄNSMUSEET VÄSTERNORRLAND

LANDSANTIKVARIEN HAR ORDET	3
AKTUELLA PROJEKT	5
UTSTÄLLNINGAR OCH PROGRAM	7
SKOLVERKSAMHET	10
FRILUFTSMUSEET	12
LÄNSMUSEET I LÄNET	15
KULTURMILJÖVÅRD	16
FÖREMÅL OCH KONSERVERING	20
BIBLIOTEK OCH DATABASER / IT	23
PUBLIKATIONER	24
HEMSLÖJDSKONSULENTERNA	25
INFORMATION OCH MARKNADSFÖRING	27
BESÖKSSTATISTIK	28
ADMINISTRATION OCH SERVICE	29
FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE	31
RESULTATRÄKNING	33
BALANSRÄKNING	34
REVISIONSBERÄTTELSE	38
STYRELSE OCH REVISORER	39

Omslag: Sergej, är en klappvänlig ullhårig mammut i full skala i utställningen "Landhöjning, så vått...". Mammuten är en kopia av ett djur som hittades vid en utgrävning i Sevsk i Ryssland 1992.

Årsberättelse 2004

© Länsmuseum Västernorrland, Härnösand 2005

ANSVARIG UTGIVARE Bengt Edgren **REDAKTÖR** Gunnel Boström

FOTO Björn Grankvist samt Pia Nykvist s. 6 och Kristina Hellberg s. 26 **GRAFISK FORM** Christina Sollén

TRYCK Hemströms tryckeri Härnösand 2005 ISSN 1651-07047

Landsantikvarien har ordet

Under 2004 har vi firat vår vackra huvudbyggnads 10-årsjubileum. Vi gjorde det med en festdag för såväl museets besökare som personal. Tårtkalas, öppna magasin och invigning

av en jubileumsutställning med konstnären Lars Kleen var några av inslagen. Läns museets historia är dock så mycket längre än så. Begynnelsen är tillkomsten av ett museisällskap i Härnösand 1880 som påbörjade den föremålssamling vi nu förvaltar i den nya museibyggnadens klimatstyrda arkiv och magasin.

Läns museet utvecklades senare till ett museum där friluftsmuseets byggnader var den bärande pedagogiska tanken. Att bevara och visa upp en norrländsk agrar kultur på väg att försvinna. Till dessa miljöer fogades så småningom även stadens bebyggelse i ett kvarter med Härnösands gamla rådhus som dominerande inslag. Idag finns alla dessa hus och miljöer som en resurs, en resurs som borde kunna utnyttjas bättre än vad vi gör.

Murberget behöver förnyas, kanske med byggnader som ligger närmre vår egen tid och som speglar ett samhälle vi själva kan minnas och sakna, men framför allt med aktiviteter som musik, dans och teater.

Ett exempel på vad vi vill tillföra Murberget är en ny dansbana och utescen med regn och vindskydd. Museets arkitekt Gunnar Mattson hade lagom till jubileet ritat ett förslag, lika

vackert som museibyggnaden. Det är en förhoppning att vi snarast skall kunna förverkliga detta förslag. Något som redan skett är att vi under året anlagt och invigt en skridskobana på torget framför Rådhuset som ett nytt inslag på friluftsmuseet. Utökad djurhållning är en annan förändring som givit mer liv åt våra miljöer sommaren 2004.

Vid Läns museet Västernorrland har samtidskonsten haft en självklar plats under många år. Verksamhetsåret 2004 har inriktning och mål med detta arbete konkretiserats ytterligare genom ett program för konst som antogs av museets styrelse i juni. Det innebär bland annat att läns museet på ett tydligare sätt än tidigare tar sig an uppgiften att vara sammankallande till årliga möten för länets konstinstitutioner och länskonstnären. Tanken med detta är att den samverkan och de samordningsvinster som kan finnas inom sektorn i länet skall tas tillvara.

Överläggningar med Härnösands kommun med anledning av kommunens beslut att förändra konsthallens verksamhet, har lett till att läns museet kommer att erbjudas att förvara och förvalta den Qvistska samlingen som en deposition. Samlingen, som innehåller konstverk av nationell och internationell betydelse, kommer sedan att med viss regelbundenhet visas på läns museet.

I läns museets målprogram står att "Läns museet skall värdesätta det mångkulturella samhället som en tillgång och aktivt motverka främlingsfientlighet och rasism". Ett exempel på hur vi gör detta är arbetet med det samiska kulturarvet som

Öppet hus, tårta, ballonger, musik, sång och teater var några av inslagen när läns museets huvudbyggnad den 18 juni fylle 10 år.

som under året resulterat i publikationen "Tidsspår" med undertiteln "Västernorrland–Sameland. Om samisk närvaro i Ångermanland och Medelpad". Detta samiska temanummer har givits ut med stöd av regeringen, länsstyrelsen i Västernorrland och Medelpads och Ångermanlands hembygdsförbund.

Ett annat exempel på hur vi arbetar i ett mångkulturellt sammanhang är beslutet att gå in i ett flerårigt samarbetsprojekt med Stiftelsen Mannaminne inom ramen för Samp (the African-

Swedish museum network). Projektet har i nuläget en inriktning mot arabisk kultur/arkitektur och en första kontakt har tagits med ett museum i Mauretanien vars chef besökt läns museet och Mannaminne i oktober 2004. Ett uppföljande möte i Mauretanien kommer att ske i början av 2005.

Under hösten invigdes museets största enskilda utställningssatsning någonsin med utställningen "Landhöjning så vitt". Utställningen fyller museets stora utställningshall med ett tema som även uppmärksammar länets världsarv Höga Kusten.

I utställningen presenteras olika platser i länet som fått sin karaktär beroende på vilken höjd de är belägna. Genom film, föremål och bilder får platserna och människorna sin landhöjningshistoria. Såväl forskare som allmänhet kommer till tals i utställningen. Utställningen uppfyller på alla sätt rubriken för vårt målprogram: "Länsmuseet Västernorrland inspirationskällan för länets särart"

För mig personligen har jag vid årsskiftet 2004/5 avverkat mitt första fyraårsförordnande som landsantikvarie. Jag har under dessa år lärt mig uppskatta Västernorrland med sina vackra natur- och kulturmiljöer. Jag har också lärt känna alla de skickliga medarbetare som finns på läns museet och det har inte varit svårt att tacka ja till erbjudandet att arbeta vidare ytterligare en period på denna stimulerande arbetsplats.

Bengt Edgren

Landsantikvarie

Aktuella projekt

Det blir allt vanligare att arbeta i avdelnings överskridande projekt inom museet, i projekt med andra institutioner och myndigheter i och utanför länet. Här redovisas några exempel.

ABM RESURS

I förstudie- och analysprojektet ABM Resurs, som bedrivits i samverkan med Länsbiblioteket Västernorrland och Landsarkivet i Härnösand, har det andra året givit en starkt stabilitet i samverkan mellan arkiv, bibliotek och museer i länet. Fortbildningar för ABM-sektorn har fördjupat kunskapen om granninstitutionerna och givit anledning till närmanden både i form av enskilda projekt om mer långsiktigt samarbete.

HEMSÖ FÄSTNING

Det statliga byggnadsminnet Hemsö fästning fick under slutet av året strukturfondsstöd från EU. Stödet utgör en grund för utvecklingen av fästningen och Hemsön till ett turistmål tillgängligt för en bred publik. Som ett första steg i detta arbete har en etnologisk dokumentation påbörjats. Resultatet är tänkt att användas i bland annat presentationen av fästningen.

SAMP

Länsmuseet Västernorrland och Stiftelsen Mannaminne i Häggvik har inlett en diskussion om ett samarbete med Musée de Medicine Traditionelle i Nouakchott, Mauretani, inom ramverket för afrikansk-svenska museinätverket (Samp). Målet för detta samarbete är ökad kunskap och förståelse för det mångkulturella samhället i allmänhet och den arabiska kulturen

i synnerhet, samt inspiration och förnyelse av respektive museers koncept. Vi vill fokusera på vad som förenar våra båda kulturer, vad vi har gemensamt snarare än vad som skiljer oss åt.

Den tidigare så hemliga försvarsanläggningen Hemsö fästning har blivit byggnadsminne och ska öppnas för allmänheten.

Även för den oinvigde kan spåren efter äldre tidars odlarmödor synas tydligt i skogen.

SKOG OCH HISTORIA

Projektet, som drivs av Skogsvårdsstyrelsen, är ett arbetsmarknadsprojekt där långtidsarbetslösa efter en kortare utbildning utför kompletterande inventeringar av historiska kulturmiljöer, ett underlag som behövs för att man inom skogsbruket ska kunna leva upp till skogsvårdslagens krav om hänsyn. Läns museets uppdrag har varit att genom fältbesiktning bedöma och kvalitetssäkra information om lämningar som ska föras in i Riksantikvarieämbetets fornminnesregister. Arbetet har under året berört Njurunda och Lidens socknar. Förutom detta har en presentation av projektet gjorts på läns museets hemsida och en informationsskrift om ett urval av lämningar i skogen tagits fram.

SLÖJDCIRKUS

Slöjdcirkus är ett tvärkulturellt projekt där urgammal slöjdekunskap möter teaterns berättarkonst och musiken. Slöjdcirkus har av regeringen utsetts till att under treårsperioden 2004 – 2006 inneha det nationella uppdraget inom området barnkultur i samverkan med forskning. Västernorrlands EU:ansökan om medel till Slöjdcirkusprojektet beviljades av strukturfondsdelegationen under hösten och en projektledare har anställts. Målet är att bland annat att starta 30 slöjdklubbar i länet. Utbildningen av handledare till dessa påbörjades under hösten. Med anledning av projektet kommer Tidsspår 2006 att ha slöjd som tema.

Utställningar och program

STORA HALLEN

2 x Barndom

20 december 2003 – 14 mars 2004

Världsarvsmålningar av Margareta Petré

3 april – 2 maj 2004

Lars Kleen, konstruktioner

18 juni – 29 augusti 2004

Landhöjning, så vått...

27 november 2004 – 13 november 2005

GALLERIET

Örnsköldsvik vid tiden omkring 1908

20 mars – 23 maj 2004

Nock, ragg, rya – det glänser om ullen

12 juni – 15 augusti 2004

Mellan ljuva möten och otäcka virus:

Det handlar om att våga!

11 september – 30 januari 2005

ENTRÉHALLEN

S:t Olof i Mittnorden

27 mars – 18 april 2004

Hus att vårda

25 juni – 26 september 2004

SPECTRA

”– tänk om”, en film av Lisa W Carlson och Carina Kågström

24 januari – 14 mars 2004

Elevutställning från Sundsvalls konstskola

28 maj – 6 juni 2004

Att gräva eller inte gräva...

5 juni – 29 augusti 2004

Skogsarbetaren Doris Berglund, en film av Thord Åhman

30 oktober 2004

November, en film av Kaj-Åke Hägglund

30 oktober – 28 november 2004

Animerad film av Anna Erlandsson och Leo Brusewitz

16 okt – 31 nov 2004, 20 dec – 21 jan 2005

ETT INSPIRERANDE UTSTÄLLNINGÅR

Utställningsåret 2004 har varit inspirerande och intensivt. Det gäller inte minst höstens arbete med Landhöjning, så vått, den största utställningssatsningen sedan basutställningarna tog form i samband med att det nya museet byggdes för tio år sedan. Tankar, planering och utformning av de olika delarna har pågått under större delen av året och engagerat stora delar av museets personal med både faktainsamling, fotodokumentation, föremålshantering och ett tekniskt avancerat utställningsbygge.

Upptäckarglädje i utställningen
Landhöjning, så vått...

JUBILEUMSUTSTÄLLNING

I läns museets entréhall reser sig RAM, en uppåträlvande båge i järn, trä och betong upp genom byggnadens första två plan. Lagom till jubileet var det tid att på allvar presentera konstnären bakom detta verk, Lars Kleen. Han visade under sommarmånaderna några av sina mest betydande verk och det blev, enligt många bedömare, en av hans bästa utställningar någonsin. Stora hallen är som gjord för Kleens konstruktioner.

"Hus 4", en Lars Kleens konstruktioner i läns museets jubileumsutställning.

OM VIKTEN ATT VÅRDA SITT HUS

Hus att vårda, producerad av läns museets byggnadsantikvarier visades i entréhallen under sommaren. Utställningen, som kommer att göras om till vandringsutställning, handlade om upprustning av byggnader och hur man vårdar sitt hus. Äldre lås och tapetprover ur samlingarna visades. Här fanns även möjlighet att köpa böcker och ta med gratisbroschyrer om byggnadsvård.

FILM I SPECTRA

Spectra är museets rum för konst/film/video. Lokalen är också bas för det konstpedagogiska projektet Konst Kit som utvecklades under hösten 2003. Verksamheten i Spectra inleddes därför med ”tänk om...” en utställning av konstnärerna Lisa W Carlson och Carina Kågström som tagit sin form i samverkan med ungdomar i länet.

Animationens dag uppmärksammades med bland annat en exklusiv visning av 40 minuter examensfilmer från Animationshögskolan i Eksjö.

LYSSNA PÅ BARNEN

Länsmuseet program under lördagar vår och höst knyter i hög grad an till aktuella utställningar. Under våren bjöds därför på en rad föreläsningar kring temat barndom, bland annat med radiojournalisten Ylva Mårtens från programmet ”Lyssna på barnen” och konstnären Carl-Johan de Geer, som förmedlade sina mycket speciella barndomserfarenheter vilka kommit till uttryck i hans filmer.

Loke ställer till med förvecklingar i Asagård.

VISST LEVER DE GAMLA GUDARNA!

Musikalen ”Bakom Asgårds murar”, av och med elever från Estetiska programmet åk 3, var ett lyckokast, en intressant och professionellt genomförd föreställning som lockade en stor publik. Mat och dryck med inspiration från vikingatiden ingick i föreställning. För detta arrangemang stod elever från Hotell- och restaurangprogrammet åk 2.

ABSOLUT BARNTILLÅTET

Nytt för året var också ”Absolut barntillåtet”, ett rum för fri lek som iordningställdes inför utställningen 2 x Barndom. Det blev uppskattat och därför etablerat som ett permanent inslag.

NÅGONTING FÖR ALLA

Musik, hantverks- och sportlovsaktiviteter har varit andra delar i programutbudet som därigenom svarat mot museets ambition att erbjuda ett brett spectra av aktiviteter till inspiration för så många som möjligt av länets innevånare.

Skolverksamhet

EN ATTRAKTIV VERKSAMHET

Ser vi till besökssiffrorna kan vi konstatera att den pedagogiska verksamheten håller samma höga profil och attraktionskraft som tidigare år. Under året deltog 5450 elever i olika åldrar samt 475 medföljande lärare. Förutom den reguljära basverksamheten i form av temavisningar av basutställningarna och friluftsmuseet har en hel del program, riktade till skolan, genomförts under året.

HEMMA HOS BARBIE

I samband med utställningen 2 x Barndom erbjöds visningar för alla åldrar där eleverna fick reflektera och diskutera kring konst. De som var 12 år och äldre fick även delta som lekkamrater i Elin Wikströms barnförbjudna interaktiva rollspelsverk med Barbidockor. För de yngre fanns vanliga, barn tillåtna, Barbiedockor att leka med i rummet "Absolut barn tillåtet".

Barbie kommer till Härnösand i Elin Wikströms interaktiva konstverk: "Gen girls removed from box; Barbie videoing Nichelle, Chelsie and Lara! Tori performing for Barbie and Nichelle! Ana in the Swim Meet! "1999. Work in progress/ interaktiv project.

FALLER DU INOM RÄTTA RAMEN?

Så lydde den fråga som tillsammans med en tom tavelram var Härnösands bidrag till den turnerande utställningstrailern "Gränser" från Riksutställningar, som under en vecka i augusti stod uppställd på parkeringen vid MacDonalds i Härnösand. Projektet och vandringsutställningen handlar om vilka synliga och osynliga gränser vi sätter mellan varandra, mellan "vi" och "dom". Under en intensiv vecka erbjöds visningar och workshops i samarbete med bl. a. 5 i 12, Sambiblioteket, Amnesty och NorrDans. I läns museets hörsal bjöds det på gratis skolteater med tema främlingsfientlighet och förintelsen. Projektet var initierat av Forum för levande historia och riktade sig till ungdomar från 15 år och uppåt.

OM VIRUS, KÄRLEK, SEX OCH KONDOMER...

Under hösten erbjöds visningar för åk 8 och uppåt av utställningen "Det handlar om att våga". Temat var HIV och könssjukdomar, ett aktuellt ämne i dagens samhälle, såväl i Sverige som internationellt. Att visningarna fyllde en viktig funktion visades tydligt då de snabbt blev fullbokade. Praktiskt taget alla elever i åk 8 och 9 i Härnösands kommun kom till museet för att samtala om virus, kärlek, sex och kondomer. Genom ett generöst samarbete med RFSL i Sundsvall hade vi även möjlighet att dela ut gratis kondomer till alla elever.

TIDSRESOR

Som vanligt genomfördes våra populära tidsresor för olika åldrar på friluftsmuseet. På våren kunde förskolebarn komma och hjälpa torparfrun med allehanda sysslor i Smedstorpet. Under hösten var det dags för barn i åk 2-4 att prova på hur det kunde vara för ett fattigt torparbarn att gå i skolan på slutet av 1800-talet.

KONST KIT OM KLASSGRÄNSER

Under hösten startade ett nytt projekt inom ramen för Konst Kit, denna gång i Örnsköldsvik med konstnären Annikka Arvidson som jobbat tillsammans med ungdomar om klassgränser. Konst Kit är ett årligen återkommande pedagogiskt projekt som initieras och drivs av länsmuseum i länets kommuner. I Konst Kit får ungdomar möta en konstnär i sitt arbete. Konstnären delar med sig av sina tankar och sitt sätt att jobba. Ett konstverk skapas i samarbete med de unga. Detta innebär att varje Konst Kit-projekt har sin egen utformning och verket, resultatet ser därför också helt olika ut.

DEM VAR MICKELS JOHANNA?

Tillsammans med landsarkivet har vi gjort en webbpresentation för högstadiet och gymnasiet. Syftet är att genom ett konkret exempel, Smedstorpet på friluftsmuseet, visa på vilka källor i länsmuseum och landsarkivets samlingar som kan användas för att berätta historien om en byggnad och dess innehavare för att visa hur vårt arkivmaterial kan användas i lokalhistorisk forskning.

Tidsresa till 1800-talet. Vardagssysslorna var tunga för fattiga torparbarn.

Friluftsmuseet

NYA FÖRUTSÄTTNINGAR

Verksamhetsplaneringen för sommaren på Murberget fick genomföras utifrån nya premisser. Det ekonomiska läget innebar måndagsstängt och minskad budget för sommarens aktiviteter. Antalet guider fick minskas till tre och verksamheten koncentrerades till Smedstorpet och Prästgården. Många besökare kom även under måndagarna när gårdar och hus hölls stängda. De uttryckte sin stora besvikelse över detta vilket vi bara kunde beklaga. Det positiva när sommaren så småningom summerades var att de nya inslagen och verksamheterna tagits emot på bästa sätt och publiktillströmningen trots allt hade ökat.

DJUR I HAGARNA

Under sommaren har det efter ett års uppehåll åter funnits djur i hagarna på friluftsmuseet. Tack vare Nordviksskolan som lånade ut hästar, får och höns samt bistod med goda råd blev detta

möjligt. Hästskjutsen och de frigående hönsen blev mycket uppskattade inslag, inte minst för alla barn och barnfamiljer.

Eftersom det inte fanns godkända anläggningar för djurhållning byggdes nya i samråd med länsveterinären. Hönsen fick ett höns hus vid Smedstorpet, där de kunde gå fritt under dagtid. Hästarna fick en kombinerad ligghall/vindskydd i hagen vid Ångermanlandsgården. Placeringen valdes så att hästarna skulle ha möjlighet att komma ifrån besökarna vid utfodring och vila. Till ligghallen drogs en permanent vattenledning för att tillgodose djuren behov av färskvatten.

TIDSRESOR FÖR BARN OCH FÖRÄLDRAR

Ett nytt inslag i sommarens verksamhet var de tidsresor, som under många år varit ett uppskattat inslag i museets skolverksamhet. Premiärresan gick till Smedstorpet på 1840-

talet. Ett trettioital barn med föräldrar var med och bar ved, diskade och kokade kams. Därefter gick resorna till Skolan på 1880-talet – med en väldisciplinerad lektion i välskrivning, huvudräkning och biblisk historia – samt till Prästgården på 1940-talet där hembiträdet fick hjälp med bl.a tvätten i den vedeldade stora tvättgrytan.

1940 – TAL I PRÄSTGÅRDEN

En annan nyhet för sommaren var satsningen på Prästgården med miljöer från 1940-talet. I köket tog hembiträdet emot, kaffe serverades i salen och emellanåt kom prästen på besök. Domkyrkokaplan Arne Wiig bjöd på vittra stunder i salen och skaran av besökare ökade för varje tillfälle han medverkade. Arne Wiig höll också en mäsia i Murbergskyrkan där han förmedlade kunskap om kyrkans symboler.

Prästgårdens trädgård växer och frodas sedan Härnösands Trädgårdsodlareförening med varsam hand tagit på sig att restaurera och utveckla den. I samarbete med föreningen genomfördes också program kring kvastbindning och gjutning av fågelbad.

SOMMARKAFÉ I HANDELSBODEN

Ett mycket populärt inslag blev sommarkaféet i handelsboden. Ett trivsamt inrett rum med spetsgardiner och pelargoner i fönstren, i skänken kaffekoppar av udda modeller och buffébord med välfyllda kakfat. För den som ville sitta ute fanns flera grupper med klassiska vita trädgårdsmöbler.

Välfyllda kakfat när Kafé Strömkarlen flyttade på sommarnöje till Handelsboden.

VÄLBESÖKTA ALLSÅNGSKVÄLLAR

Det blev succé och publikrekord för tredje året i rad med Allsångskvällarna på Murberget. Med fast hand lotsade Lars T Johansson och kapellmästare Björn Hedström publiken genom vår svenska sångskatt. Som vanligt hörde även museala muntrationer till programmet, överraskande presentationer av föremål som gömmer sig i museets samlingar.

Midsommarfirandet, Murbergsstämman – som firade 25-årsjubileum- och den internationella festen var andra stående program-punkter som lockade en trogen publik.

ÅTERUPPBYGGNADEN AV ÅNGERMANLANDSGÅRDEN

Under försommaren har den svedda fasaden på mangårdsbyggnaden skrapats ren från förkolnat trä och takfoten lagats. Det så kallade

Sidensjöloftet har flyttas från sin plats mellan rundlogen och dansbanan för att ersätta det portliden som helt förstördes av branden 2002. Vid nermonteringen konstaterades omfattande rötskador i timmerstommen och golvet i övre våningen. På grund av reparationerna av de rötskadade partierna tog arbetet längre tid än beräknat. Uppmonteringen pågick in på hösten men avslutades när väderleken blev för svår. Arbetet kommer att slutföras sommaren 2005.

KONSERVERINGSARBETEN

Det interiöra måleriet i ett av rummen på övervåningen på Spjute gästgiveri har konserverats (väggar, bröstning, foder och tak). Två takmålningar och två kakelugnar i Åvike herrgård har konserverats, arbetet har bedrivits som en öppen verkstad med visningar för allmänheten.

Länsmuseet i länet

GAMMELGÅRDEN I MYCKELGENSJÖ

I Myckelgensjö har museets engagemang varit stort under året. Redan under vårkanten genomfördes en guideutbildning för att möta behovet av personal till visningar och öppethållande under sommaren. Dryga tiotalet personer anmälde sig och av dem hann tre stycken prova på uppdraget redan under sommaren. Gammeldagen genomfördes som tidigare år och under två veckor i augusti genomfördes ett byggnadsvårdsläger. Tyvärr kan vi ändå konstatera en minskning av antalet besökare.

Under året har arbetet med att ta fram nya skyltar påbörjats. Information kommer att finnas i form av en utomhusutställning vid parkeringen samt med diskreta skyltar på nyttillverkade bänkar inne på området. Arbetet sker i samverkan med formgivaren Björn Ed.

Ett större renoveringsarbete av tre ängslador och ett båthus genomfördes under sommaren. På grund av dåliga markförhållanden och dåligt dränerad mark hade byggnaderna sjunkit ner i marken med rötskador i timmerstommar och skadad grundläggning som följd. När allt rötskadat timmer i båthuset hade ersatts med nytt återstod endast gaveltimret och någon enstaka stock i långsidorna av ursprungligt material. Yttertakets och de flesta av takåsarna var däremot i bra skick eftersom hela takkonstruktionen hade vilat på en av båtarna som förvarades i båthuset. Ängsladorna har fått nya nävertak och nya syllvarv på en upplyft grundläggning.

Den omkringliggande marken har dikats för att förbättra vattenavrinningen.

ULVÖ GAMLA KAPELL

Verksamheten på Ulvön har fungerat bra och besökarna har varit många, om än inte lika många som den varma sommaren 2003 när besöksiffrorna rakade i höjden. Klart är i alla fall att frivillig entré och de nya rutiner kring visningarna av kapellet som infördes förra sommaren gjort sitt för en ökning även denna sommar.

Efter förra årets byggnadstekniska undersökning av kapellet har renoveringsinsatser gjorts även i år. Trästatetets rötskadade partier har bytts ut mot nytt virke och andra delar har reparerats. Kappellets spåntak och hela klockstapelns har tjärstrukits och samtliga fönsterbågar har renoverats grundligt.

EW-stugan

De arbetslösas hem i Skulnäs, eller luffarhotellet, byggdes 1931 på privat initiativ i för att erbjuda vandrare gratis logi. Miljön med järnspis, udda porslin och väggar tapetserade med filmaffischer är märkt av tidens tand men i stort sett oförändrad. Under året som gått har bioaffischerna konserverats eller kompletterats och två utvändiga skyltar har rekonstruerats.

Gammelgården i Myckelgensjö är en av Norrlands bäst bevarade bondgårdar på ursprunglig plats och ett av länets byggnadsminnen. Gårdens byggnader ger en bra bild av hur bönderna bodde och levde under 1700- och 1800-talen. Det stora gårdskomplexet består av ett 30-tal knuttimrade hus med en byggnad för praktiskt taget varje funktion som behövs för ett självhushåll.

Kulturmiljövård

Ett spektakulärt arkeologiskt fynd har gjorts av en privatperson i Matfors. Kärlet på sophögen visade sig vara en så kallad Vestlandskittel från 300–400-talen e.Kr.

EN VESTLANDSKITTEL PÅ SOPHÖGEN

Ett spektakulärt arkeologiskt fynd har gjorts av en privatperson strax söder om Matfors när han rotade runt på sin "skräpbacke" bakom huset. Ca 20 cm under markytan låg ett metallkäril som visade sig vara en så kallad Vestlandskittel som kan dateras till 300-400-talen e.Kr. Kitteln är ca 30 cm i diameter och ca 15 cm högt och tillverkad av koppar eller kopparlegering. Fyndet är märkvärdigt dels genom att det inte direkt kan placeras in i ett typologiskt schema och dels för

När golvbjälkarna under orgelläktaren skulle bytas i Tuna kyrka fick läns museets arkeologer möjlighet att undersöka lämningarna efter den medeltida kyrkogården.

att det var länge sedan ett sådant fynd gjordes i länet. Senaste gången var för nästan 50 år sedan.

Medel för konservering har beviljats från Konung Gustav VI Adolfs fond för svensk kultur. Konserveringen kommer att göras under 2005.

UNDER GOLVET I TUNA KYRKA

I samband med att golvbjälkarna skulle bytas under orgelläktaren i Tuna kyrka fick museet den unika möjligheten att undersöka vad som fanns därunder. Den nuvarande kyrkan är uppförd på 1700-talet på samma plats som en tidigare kyrka från 1200-talet. Lämningarna efter denna stenkyrka undersöktes när golvet i kyrkan öppnades på 1920-talet. Någon kunskap om hur kyrkan sett ut under den mellanliggande perioden finns däremot inte och denna utgrävning ska förhoppningsvis kunna ge ledtrådar om detta.

ATT GRÄVA ELLER INTE GRÄVA...

Tillsammans med filmaren Hans Östbom har filmen "Att gräva eller inte gräva" producerats. Syftet har varit att göra en film som på ett pedagogiskt sätt beskriver fornminneslagen och vilka följder lagen får vid en exploatering, t.ex. vägbyggen och järnvägsbyggen. De arkeologiska utgrävningarna som gjordes vid Bjästamon med anledning av Botniabanans byggande fungerar som exempel. I filmen får arkeologer, representanter för Botniabanan och planerare på länsstyrelsen se sin syn på saken. Dessutom medverkar barn från Gottneskolan i Mellansel, som var på studiebesök vid Bjästamon och själva fick pröva på att själva gräva. Filmen visades under sommaren i Spectrarummet på länsmuseet.

SEMINARIEGRÄVNING FÖR STUDENTER

Kulturmiljöavdelning har ansvarat för den tre veckor långa seminariegrävning som Mitthögskolan arrangerat för arkeologistudenter. Grävningen genomfördes vid en skogsfinsk gård från 1600-talet vid Råsjön i Ånge kommun.

PILGRIMsledEN ÅNGERMANLAND

De tusenåriga pilgrimslederna har även sträckt sig genom landskapet Ångermanland. Ett arbete med att skylta upp det som finns kvar av lederna har påbörjats under året. Arbetet är av intresse för den växande pilgrimsrörelse som redan finns över hela Europa. I denna fråga har biskopen i Härnösands stift engagerat sig. Han ser att pilgrimslederna kan bli en viktig näringskälla för stiftets byar i framtiden. Projektet fortsätter under 2005.

HOLM OCH BJÖRKÅ

Gravfälten i Holm och Björkå har dignitet som två riksintresseområden. För att göra platsens historia tydlig och tillgänglig har arbetet med att skylta upp gravfälten påbörjats under året. Projektet kommer att slutföras under 2005.

BYGGNADSVÅRDSLÄGER

Årets byggnadsvårdsläger var förlagt till Gammelgården i Myckelgensjö. Det var för fjärde året i rad som byggnadsvårdsläger arrangerades i samarbete med Svenska Föreningen för Byggnadsvård. Under två intensiva veckor i augusti fick lägerdeltagarna, som kom från olika delar av Sverige, lära sig trä- och timmerarbeten, fönsterrenovering, gärdesgårdsbyggnad och takarbeten.

GAMLA BYGGNADSVÅRDINVENTERINGAR

Sedan 1970-talet har omfattande byggnadsinventeringar genomförts. Materialet varierar kraftigt i kvalitet och utförande. Någon samlad bild över materialet saknas. Därför har Boverket i samarbete med Riksantikvarieämbetet initierat ett projekt för kartläggning av befintliga byggnadsinventeringar. För Västernorrlands del har detta arbete skett via länsmuseet.

ARKEOLOGISKA UNDERSÖKNINGAR OCH BYGGNADSUPPDRAG

Under året har ett antal arkeologiska kontroller genomförts inför exploateringar av olika slag. Som en följd av dessa har arkeologiska undersökningar utförts på uppdragsbasis. Under året har länsmuseet även deltagit i Raä UV Mitts utredningar inför Ådalsbanan.

En rad byggnadsantikvariska ärenden som

fortlöpande utförts är besiktningar av byggnader runtom i länet. Det har gällt såväl industrimiljöer som kyrkor, timrade lador som 1950-tals villor – allt efter förfrågningar från enskilda fastighetsägare och länsstyrelsen.

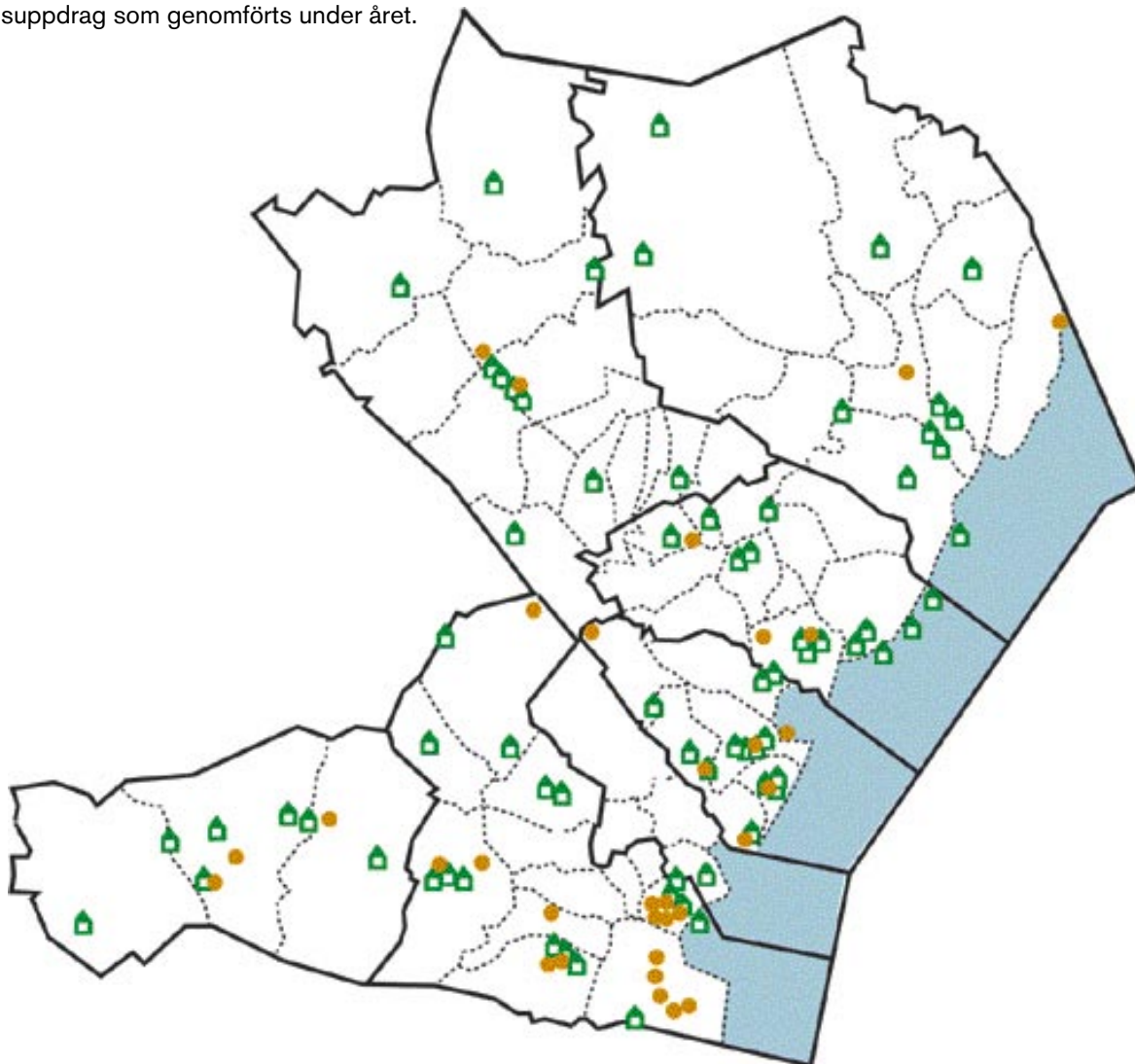
ut under året. Rapporterna görs successivt tillgängliga i form av pdf-filer på museets hemsida under rubriken ”Kunskapsbanken”. Under året har även ett register över äldre rapporter upprättats.

RAPPORTER

Här nedan presenteras en lista på de rapporter som läns museets kulturmiljöavdelning givit

- 1** Arkeologisk forskningsundersökning av en skogsfinsk gård, Raä 165.
- 2** Antikvarisk kontroll vid flyttning av milstolpe.
- 3** Arkeologisk förundersökning av fornlämningarna Raä 4 och 5, och slutundersökning av Raä 5 vid Böle, Sidsjön.
- 4** Arkeologisk forsknings-, amatör- och skolundersökning av boplatser och lämningar från stenålder – historisk tid.
- 5** Upprustning av byggnader i Råsjo by. Antikvarisk kontroll.
- 6** Kulturhistorisk utredning och dokumentation inför Botniabanan.
- 7** Byggnadsdokumentation av Lillgården, kv Kassören 6, Sundsvall.
- 8** Upprustning av nya trösklogen, Råsjo by. Antikvarisk kontroll.
- 9** Restaurering av eldstäder/skorstenar. Finnepörtet, Almsjön.
- 10** Fasadrestaurering av Graninge kyrka, Graninge församling, Sollefteå kn. Antikvarisk kontroll.
- 11** Restaurering av Tuna kyrka, Tuna församling, Sundsvalls kn. Antikvarisk kontroll.
- 12** Byggnadsvårdsläger 2004, Gammelgården Myckelgensjö, Anundsjö sn, Örnköldsviks kn.
- 13** Arkeologisk utredning inför planerad byggnation av Östra Birsta, Skön sn, Sundsvalls kn.
- 14** Upprustning av båthus och lador tillhörande Gammelgården i Myckelgensjö, Anundsjö sn, Örnköldsviks kn, Antikvarisk kontroll.
- 15** Rekonstruktion av Kyrkdamm och restaurering av bruksbyggnader, Galtström. Antikvarisk kontroll.
- 16** Dals kyrka, utvändigt restaurering och byte till koppertak. Antikvarisk kontroll.
- 17** Restaurering av Arnäs kyrkstallar, sockenstuga och sockenmagasin. Arnäs socken, Örnköldsviks kn. Antikvarisk kontroll.
- 18** Restaurering av golv i Tuna kyrka, Tuna församling, Sundsvalls kn. Antikvarisk kontroll.
- 19** Bottnisk kontakt XI. Konferensrapport.

Kulturmiljöavdelningen har hela länet som arbetsfält. Här visas spridningen på de arkeologiska undersökningar och byggnadsuppdrag som genomförts under året.

● Arkeologiska verksamhet

🏠 Byggnadsantikvarisk verksamhet

Föremål och konservering

ETT SÄGENOMSPUNNET SKÅP OCH ANDRA NYFÖRVARV

Bland de 19 föremål som förvärvats under året märks särskilt ett skåp från Vangsta, som enligt den lokala traditionen under 1600-talet ska ha stått i Härnö kapell och räddats undan två bränder. Historien går inte att belägga men skåpet är tillräckligt gammalt för att den skulle kunna vara sann (om än osannolik).

Förutom skåpet kan även nämnas en promenaddräkt från 1930-talet, ett tält med friluftsutrustning från 1950/60-talet, fru Wulkans förlovningsklänning från 1934 samt ett antal silverstampar från Ragnar Wallbergs silver/guldsmedsfabrik i Härnösand.

Länsmuseet har en stående begäran hos Riksantikvarieämbetet om att arkeologiska fynd från utgrävningar i länet skall tillföras våra samlingar. Detta år har vi fått beslut om fyndfördelning från bland annat utgrävningarna vid Lafsjön och i Gene. Gene-fynden består av hela 32 backar med

Anna-Lisa Westbergs tillsammans med sin fästman Sven Wulkan. Hennes förlovningsklänning från 1934 är ett av de föremål som förvärvats under året.

fragment, mest lerklining! Nya hyll-inredningar är på gång för att alla backar ska rymmas i Arkeologimagasinet.

Insamlingsrutinerna har setts över. En frågelista har införts som alla potentiella givare ska fylla i och skriva under. Listan, som ger en sammanställning av basfakta om föremålet, har underlättat handläggningen av alla insamlingsärenden.

KLINGANDE MYNT OCH KLANGFULLA KLAVER

Registreringen av Läroverkets myntsamling har påbörjats. I samband med detta har rutiner utarbetats kring mynthantering och säkerhet, både för museet och för den som lånar. Ca 200 mynt har hittills blivit registrerade. Bland dem finns bland annat silvermynt från Olof Skötkonungs tid, brakteater från Magnus Eriksson, örtugar från Albrekt av Mecklenburg, riksdaler från Gustav Vasa och praktmynt från Johan III.

Arbetet med Musikmagasinet fortskrider. Alla musikföremål är nu registrerade och korrekta placeringar är införda i föremålsregistret. Vi har haft besök av Eva Helenius-Öberg som kunde konstatera att flera av våra klaver är riktiga rariteter, bland annat en rosetttaffel av J. G. Malm sjö (det finns bara ytterligare en bevarad i Sverige) och en pyramidflygel som med största sannolikhet är tillverkad av Lars-Olof Norell som var verksam i Hudiksvall i slutet av 1700-talet. Norell var egentligen präst och hade pianobyggandet som hobby. Endast ett fåtal av hans instrument finns bevarade.

FÖREMÅLSVÅRD

Ur museets samlingar har 249 föremål vårdats eller konserverats. Ett stort antal insamlings- och gallringsmöten har hållits där gamla och nya insamlingsärenden har gått igenom. Detta har resulterat i att rummen på föremålsvården har röjts ur och fått renodlade funktioner. Utställningsverksamheten har servats med avsyning vid uppackning av inlånade föremål, sanering, montering och genomgång av säkerhet. I det externa magasinet på Tobaksmonnopolet har arbetet med vård av föremål fortsatt och magasinet har littererats och föremålens placering är inventerad. Bokbinderiet och sockenmagasinet har tömts på inmärkte föremål. Tömningen av lärftmangeln och rådhusets vind har påbörjats.

STÖLDSKYDD I KYRKOR

Länsmuseet samarbetar med Länsstyrelsen i frågor som rör säkerheten i kyrkor. En utbildningsdag anordnades på länsmuseet med representanter för Härnösands stift, Länspolisen, Rikskriminalen, tullen med flera centrala myndigheter och länsstyrelserna i Jämtland och Västernorrland. I samband med denna utbildning visades utställningen ”Plundring, hotet av vårt kulturarv” producerad av Upplandsmuseet.

Under året har utvecklingen av stöldsäkringar för medeltida skulpturer och andra konstföremål till kyrkor fortsatt, med flera komplicerade beställningsuppdrag, bland annat från Lovö kyrka i Mälaren. Stöldskydden består av låsbara järnsmidesstycken som skräddarsys efter varje enskild skulptur och är konstruerade så att de inte ska störa upplevelsen av skulpturen.

MÅLERIKONSERVERING OCH UPPDRAGSVERKSAMHET

Uppdragsverksamheten, vad avser konservering, har utvecklats under året till att omfatta ett större geografiskt område och omsättningen har fördubblats. Vi har eftersträvat att bygga goda kontakter med kyrkoförsamlingar, länsstyrelser, andra museer, arkitekter och konsulter inom länet och i grannlän. Vi har också byggt ett nätverk av samarbetspartners bland målarmästare, ställningsfirmor, hantverkare, frilansande konservatorer och med konserveringen vid Jämtlands Läns Museum. Vi har byggt upp kompetens och rutiner för att kunna åta oss större kyrkoprojekt som generalentreprenör.

Konserveringsprogram för interiört måleri och inventarier har upprättats för Stöde, Borgsjö och Haverö kyrkor i Medelpad, Sundsjö kyrka, Jämtland, Norrbo och Bjuråkers kyrkor i Hälsingland och Skellefteå landskyrka i Västerbotten. En kostnadsberäkning har upprättats för konservering av interiört måleri i Voxna kyrka, Hälsingland.

Inventarier och medeltida skulpturer har konserverats och/eller stöldsäkrats i Sidsjö och Hemsö kyrkor, Ångermanland och i Lögdö, Hässjö, Tynderö, Lagfors och Lidens gamla kyrka i Medelpad. I Långsele kyrka, Ångermanland, har länsmuseet varit generalentreprenör för konservering av interiört måleri.

Ett avtal har tecknats mellan länsmuseet och Hälsinglands museum där vi ansvarar för konservering av deras föremålssamling och rutiner i magasin. I Ramsele nya kyrka har antikvarisk kontroll av konservatorsarbeten

utförts. Färgarkeologiska undersökningar har utförts av exteriört måleri på byggnadsminnet Strånäset, Jämtland. Relativ fukt och temperatur har registrerats och utvärderats i GA-kyrkan, Sundsvall. En stor målning på duk har flyttats och monterats för Sydkraft, Sundsvall.

Rekonstruktionen av en altarmålning på duk från Skeppshamns kapell, Medelpad, har påbörjats och fyra skulpturer har rekonstruerats till en predikstol i Bygdeå kyrka, Västerbotten.

Tillverkning av stödsäkring för medeltida skulpturer.

Förgyllningen på predikstolen i Långsele kyrka konserveras.

Bibliotek och databaser / IT

BIBLIOTEKET SÖKBART VIA INTERNET

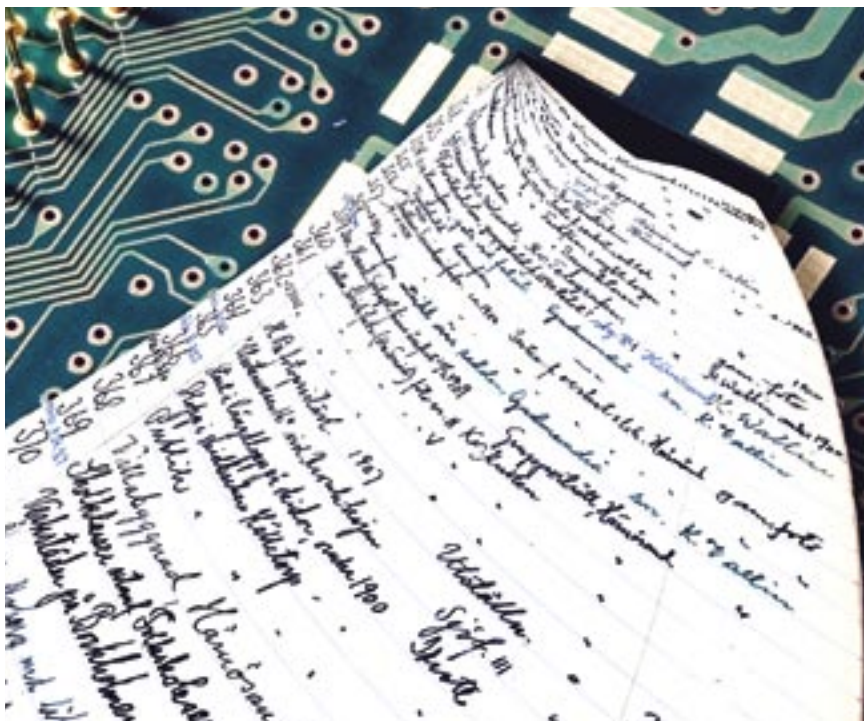
Under året har arbetet koncentrerats på att göra bibliotekets katalog tillgänglig via Internet. I den nationella bibliotekskatalogen Libris har museets innehav ökat med nära 2000 poster. Då museets bibliotek fungerar som special- och forskningsbibliotek för kulturhistoria och flertalet humanistiska ämnen är det av stor vikt att kunna erbjuda fjärrlån via forskningsbibliotekens kanaler.

UTVECKLING AV DATABASERNA

Museets interna och publika databaser står under ständig förbättring både teknisk och innehållsmässigt. I samarbete med hembygdsförbunden i länet har vi slutfört utvecklingen av ett bilddatatassystem. Systemet kan nu användas lokalt för inmatning, där sedan publiceringen kan ske antingen i föreningens eller i museets webbplats. Registreringsenheten med sex personer har glädjande nog permanentats under året. Alla är anställda av museet med hjälp av bidrag från dels Härnösands kommun, dels staten. Produktionstakten är hög och huvudinriktningen ligger på publicering på Internet av bilder och textdatabaser.

POPULÄR BILDDATABAS

Totalt 51 393 bilder är i dagsläget tillgängliga och sökbara via Internet. I dessa ingår 3 735 bilder från Ådalens släktforskarförening och 5 062 bilder från föreningen Skönsbergs historia. Under 2004 hade fotodatabasen 23 927 besök och antalet online inlämnade kommentarer var 688.

LARS GUVÅS BILDSAMLING

Under hösten har arbetet påbörjats med att göra Lars Guvås bildsamling sökbar via museets fotodatabas. I en första etapp har ca 1000 bilder scannats in varav 500 är sökbara i nuläget. Lars Guvå har under sitt yrkesverksamma liv inom länsstyrelsen i bild dokumenterat länets kulturmiljöer från 1970-talet och framåt. Hans enorma produktion består av ca 100 000 bilder i svartvitt och färg. Här finns bilder på kyrkor, fiskelägen, industrier, natur och människor – ja kort sagt allt som går att fotografera.

Publikationer

TIDSSPÅR

Det bor och verkar många samer inom länets gränser, andra har flyttat härifrån. Tidsspår 2004 visar på den ständiga samiska närvaron genom tiderna, hur spåren kan fångas upp via arkivstudier, fältinventeringar och intervjuer. Tidspår ges ut i samarbete med Ångermanlands och Medelpads hembygdsförbund, denna gången med Noerhte Naestie, Västernorrlands Sameförening i redaktionskommittén. I boken medverkade bl.a. Peter Ericson, Ingvar Åhrén, Lennart Lundmark, Ingvar Svanberg och Christer Westerdahl. Boken är till större delen finansierad med bidrag från regeringen och länsstyrelsen.

DET RÖDA BÄRNSTENSSMYCKET

Novellen "Det röda bärnstenssmycket" av Bo R. Holmberg handlar om några ungdomar idag och förr i tiden – om Bjästamon och om stenåldern. Denna berättelse är den andra och sista skriften framtagen inom förmedlingsprojektet "Arkeologi på Bjästamon" och speciellt tillägnad alla elever och lärare som var med. Den är tryckt med bidrag från länsstyrelsen och delas ut gratis till skolorna.

LARS KLEEN. KONSTRUKTIONER

Till utställningen med Lars Kleens skulpturer producerades en katalog med foto av Gunnar Smolianski och texter av Lars Kleen själv samt av Gunnar Mattson, arkitekt och Staffan Cullerg, f.d. chef för Statens Konstråd.

SKOG OCH HISTORIA

Om tjärdalar, kolbottnar, fångstgropar och andra historiska lämningar som man kan stöta på i skogen handlar en liten informationskrift som tagits fram inom ramen för projektet Skog och historia. Skriften är tryckt med bidrag från länsstyrelsen.

REGIONALT MUSEIPROGRAM

Det regionala museiprogram som 2003 formulerades på uppdrag av Statens kulturråd och Riksantikvarieämbetet har under året kommit i en tryckt version. Syftet med museiprogrammet har varit att visa på strategier för hur museernas kunskap och kompetens kan utnyttjas i det regionala museiarbetet. Andra syften har varit att förtydliga Läns museets roll och hur läns museerna ska kunna vara en samlande kraft i museiarbetet.

HEMBYGDER I RÖRELSE

En informationsfolder har framställts i samarbete med hembygdsförbunden i länet. Den ger en kort information om hembygdsföreningarnas arbete och hur man kan komma i kontakt med dem. Broschyren är delvis finansierad genom medel från projektet Agenda Kulturarv.

Hemslöjdskonsulenterna

DU ÄDELA ROS OCH FÖRGYLLANDE SKRIN...

Under vårvintern deltog cirka 30 slöjdare i ett produktutvecklingsarbete med inspiration från 1700-talsskrin i krympteknik, som finns i läns museets "genbank". Resultatet blev överraskande positivt. Det skapades skrin med olika uttryck. En del fick skuren dekor, andra målad. Några skrin förgylldes med bladguld. Museernas samlingar är vårt gemensamma kulturarv och bästa sättet att förvalta ett arv, är att låta det växa.

TÄLJSEMINARIET

Den 17–20 juni invaderades museet av ivriga träslöjdare med täljkniven i högsta hugg. I gamla Rådhuset på Murbergstorget visades som inspiration unika föremål ur museets samlingar: linfästen, selbågar, sellokor, täljda skrin och vackra skolplanscher. Deltagarna kom från hela Sverige. Små och stora täljde sida vid sida. Stämningen var varm och tät. Nästan alla plåster fanns kvar och ingen behövde lagas på vårdcentralen, fastän det täljdes till klockan 11 på kvällarna.

Museets samlingar inspirerar slöjdare till nyskapande. Leif Nordlöw har snidat detta förgyllda skrin.

"Gräddtårta" av linneband, lingarnssmultron och gammal spets. Ingrid Söderstens bidrag till återbrukstävlingen "Onytt på nytt".

KATARINA BRIEDITIS KOLLEKTION

Under 2003 påbörjades ett projekt där textildesignern Katarina Brieditis fick i uppdrag att skapa nya textilier inspirerade av Märta-Stina Abrahamsdotters stickade täcken. Under det gångna året har stor tid gått åt till att ta fram beskrivningar till materialsatser till de elva olika produkterna: vantar, mössor, handledsvärmare, väskor, kuddar mm. Projektet har fått stor uppmärksamhet i lokal-, riks- och veckopressen samt i radio och TV.

Y-KNUTAR

Under sommarmånaderna visades vandringsutställningen "Nock, ragg och rya" på museet. Till denna producerades en kompletterande del med femton gamla ryor från Ångermanland och Medelpad som finns i läns museets samlingar. Den äldsta ryan har årtalet 1632 invävt och är inlämnad från Resele. I utställningen ingick även några nyvävda alster inspirerade av textilier från länet, samt ryauil, ryaskinn och ryagarner i olika grovlekar och spinning. I anslutning till utställningen ordnades föreläsningar och prova-på verksamhet.

ONYTT PÅ NYTT

En brudklänning av pappas gamla skinnjacka, bikini av en Helly-Hansen-tröja och en kudde av i tvätten misshandlade tröjor var några av de kreativa bidragen som kom in till den tävling i textilt återbruk som utlystes under våren. Tävlingsbidragen skulle vara nyproducerade, bygga på en egen idé, större delen av materialet vara av återbrukad textil och tekniken fri. Ett urval av bidragen visades sedan på Textilarkivet i Sollefteå. Tävlingen och utställningen var ett samarbete mellan Läns hemslöjds konsulenterna i Norrbotten, Västerbotten, Västernorrland och Jämtlands län.

STURDIERESA TILL FINLAND

Under juni arrangerades en uppskattad bussresa för slöjdare och textilintresserade till Finland. Besök på Finlands Textilmuseum och Alvar Aaltomuseet i Jyväskylä, konstmuseet Retretti, Hämeenlinna slott och textilfabrik ingick liksom besök på hemslöjdsbutiker och hemslöjdsverkstäder.

INFORMATION OCH MARKNADSFÖRING

HEMSIDAN

Museets hemsida, www.ylm.se, är museets primära marknadsförings- och kontaktorgan. Den är det forum för informationsspridning om vad museet kan erbjuda i form av t.ex. rådgivning, konservering, utställningar och aktuella program. Den är också en betydelsefull kunskapskälla med databaser för foto, föremål och arkivhandlingar. En bekräftelse på hemsidans goda kvalitet är att skaran besökare på sidan ökat markant sedan starten för två år sedan. Besökssiffrorna för 2004 uppgår till 66 347 unika besök, vilket är i det närmaste en fördubbling gentemot 2003.

För att öka interaktiviteten med våra användare har under året funktionen "Fråga museet" utvecklats i samarbete med Elimar Media. Denna tjänst innebär att hemsidans besökare genom ett formulär kan ställa frågor om museets verksamhetsområden och samlingar och få ett snabbt svar via eposten. Frågorna och svaren lagras sedan i en sökbar databas.

TRÖJOR 10 ÅR I ÅR!

I samband med 10-årsjubileet trycktes T-tröjor med texten "10 år i år". Tröjorna delades ut gratis till alla barn födda 1994 och jämnåriga med museet.

ANNONSERING

Under 2004 har annonseringen i dagspressen utgått ifrån behovet att informera museets trogna publik om arrangemang på lördagar. En fast annons de flesta av årets fredagar har därför

Ångermanland. Utöver detta har stora arrangemang, som nya utställningar, allsång, Murbergsstämman, marknader och speciella projekt uppmärksammats med annonser även i Sundsvalls Tidning, Dagbladet och Örnsköldsviks Allehanda.

Turistannonsering har gjorts via Mitt Sverige Turism och Härnösands turism. De skriver om vår verksamhet och vi kompletterar med annonser med information som inte kan framgå genom redaktionell text, som öppethållande och service.

Utöver detta har annonser varit införda i Bok och bibliotek inför mässan i Göteborg, i Konstperspektiv samt i Kyrkans tidnings temanummer, den sistnämnda annonsen för att uppmärksamma de unika metoder för säkring av skulpturer som utvecklats vid länsmuseum.

Affischer görs till utställningar och till de allra flesta av programmen. Under året inleddes en översyn av museets grafiska profil. Detta arbete kommer att fortsätta under 2005.

Till länsmuseumets födelsedagsfirande togs en logotyp fram som användes på såväl tårtor som på de T-tröjor som delades ut till länets 10-åringar.

BESÖKSSTATISTIK

	2004	2003	2002	2001	2000
Museibyggnaden*	96 327	99 093	103 461	109 340	115 498
Hemsidan	66 347	38 810	–	–	–
Skolverksamhet					
Buss på museet	1 738	1 047	1 797	1 458	1 466
Övriga visningar för barn	3 712	4 376	1 952	2 174	1 883
Friluftsmuseet Murberget					
Handelsboden	5 093	6 229	7 017	11 000	11 233
Kägelbanan	2 900	1 941	–	–	–
Murbergskyrkan	3 900	5 128	4 974	7 043	6 988
Skolan	4 300	3 497	3 763	5 376	5 199
Smedstorpet	4 500	3 865	–	–	–
Prästgården	2 050	–	–	–	–
Ulvö gamla kapell	10 335	10 775	6 991	5 346	4 200
Gammelgården	1 840	1 700	1 977	2 084	1 725

Programverksamhet

13 125 personer har under året deltagit i programverksamheten på Friluftsmuseet, samt i program och aktiviteter arrangerade av museet i övriga länet.

** Museet har under året varit stängt på måndagar, kaféet har varit stängt under en månads tid för ombyggnation samt stora hallen har varit stängd under tre månader för utställningsbygge.*

ADMINISTRATION OCH SERVICE

PERSONAL

Personalomsättningen och sjukfrånvaron inom museet är fortsatt låg. Sjukfrånvaron redovisas nedan. Sex personer har anställts tillsvidare. Samtliga har tidigare haft långa tidsbegränsade anställningar. En person har slutat på grund av uppnådd pensionsålder.

SAMVERKAN

Under året har ett samverkansavtal utarbetats och fastställts. Det innebär att ett lokalt samverkans- och arbetsmiljöråd inrättats med representanter från arbetsgivare och fackliga organisationer. Samverkans- och arbetsmiljörådet är tillika skyddskommitté. I anslutning till avtalets upprättande har informationsträffar genomförts.

ARBETSMILJÖ

Skyddsround för fysiska frågor genomförs varje år i anslutning till att budget för kommande år diskuteras. Den psykosociala kartläggningen sker i avdelningsvisa diskussioner.

Länshälsans kompetens har nyttjats för att bland annat genomföra ergonomiutbildning samt gå igenom vissa arbetsplatser ur ett ergonomiskt perspektiv. Som en åtgärd för att tydliggöra jämställdhetsfrågor visades en video med professor Berit Åhs. Hon redogjorde där för sin teori om härskartekniker.

En utbildning om hur konflikter kan hanteras och i viss mån undvikas har genomförts i avdelningsvisa grupper.

FRISKVÅRD

Gratis friskvård på Simhallen (bad) och Spegeln (träning) omfattar hela personalen oavsett anställningsform och får utnyttjas 2 ggr per vecka. Av dessa tillfällen får en timme per vecka förläggas på ordinarie arbetstid. Under året har en välbesökt handledd gruppträning startat på Oasen, Härnösands sjukhus.

KAFÉ STRÖMKARLEN

Verksamheten vid kafé Strömkarlen tillhör sedan årsskiftet kansliavdelningen. I samband med en vattenskada beslutades om en om- och utbyggnad av köket. Arbetsmiljön har i flera år varit diskuterad och ombyggnationen, som genomfördes i november, har löst de gamla problemen. En del av utställningshallen på andra våningen har tagits i anspråk för att få utrymme för förråd och diskutrymme m.m.

IT

Länsmuseets datapark bestod vid årsskiftet av 60 datorer, 7 servrar samt 18 skrivare varav 9 kopplade till nätverket. Under året har investerats i 10 datorer, en färglaserskrivare och en server. Växeln har uppgraderats för att passa nya behov och utrustning.

En användarvänlig version av tjänstgöringsrapport på nätet har utvecklats. Det innebär att all uträkning av arbetstid på tjänstgöringsrapporten nu sker maskinellt vilket underlättar för samtliga användare.

Redovisning av sjukfrånvaro 2004.01.01 – 2004.12.31

Total sjukfrånvaro i procent av den sammanlagda ordinarie arbetstiden _____	6%
Sjukfrånvaro för kvinnor i procent av den sammanlagda ordinarie arbetstiden för kvinnor _____	8%
Sjukfrånvaro för män i procent av den sammanlagda ordinarie arbetstiden för män _____	2%
Sjukfrånvaro för åldersgruppen 29 år och yngre i procent av den sammanlagda ordinarie arbetstiden för den åldersgruppen _____	1%
Sjukfrånvaro för åldersgruppen 30 – 49 år i procent av den sammanlagda ordinarie arbetstiden för den åldersgruppen _____	2%
Sjukfrånvaro för åldersgruppen 50 år och äldre i procent av den sammanlagda ordinarie arbetstiden för den åldersgruppen _____	12%
Andelen (i procent) av total sjukfrånvaro som har varat 60 dagar eller mer _____	61%

ÅLDERSFÖRDELNING

TILLSVIDAREANSTÄLLDA 2004.12.31

Ålder	Män	Kvinnor
20 – 29	2	1
30 – 39	4	7
40 – 49	3	5
50 – 59	12	16
60 –	1	2

FÖRÄLDRALEDIGHET

TILLSVIDAREANSTÄLLDA 2004

År	Dagar
2000	8,80
2001	12,60
2002	3,90
2003	4,60
2004	2,62

VÅRD AV BARN

TILLSVIDAREANSTÄLLDA 2004

År	Dagar
2000	1,25
2001	1,00
2002	1,08
2003	1,22
2004	0,59

Förvaltningsberättelse

ALLMÄNT OM VERKSAMHETEN

Stiftelsens ändamål är att förvalta stiftelsens samlingar, byggnader och markområden och att hålla dem tillgängliga för allmänheten. Stiftelsen skall inom i huvudsak Västernorrlands län bedriva och främja kulturmiljövård och museal verksamhet liksom annan därmed förenlig och närstående kulturell verksamhet samt att på lämpligt sätt fördjupa och förmedla kunskap i hithörande ämnen för en så bred allmänhet som möjligt.

En detaljerad redovisning av verksamheten finns i Läns museet Västernorrlands årsredo-

visning för år 2004. I den ingår även denna förvaltningsberättelse.

Landstinget Västernorrland och Härnösands kommun bildade stiftelsen den 1 januari 1978.

Stiftelsens styrelse utgörs av nio ordinarie ledamöter och nio ersättare, varav Landstinget Västernorrland utser fem och Härnösands kommun fyra. Dessutom representeras Ångermanlands- och Medelpads hembygdsförbund med en adjungerad ledamot vardera.

De fackliga organisationerna DIK, SKTF och SKAF representeras av en ledamot vardera.

PERSONAL

Medelantalet anställda	2004	2003
Kvinnor	38	37
Män	27	31
Summa	65	68

LÖNER OCH ERSÄTTNINGAR (TKR)

	2004	2003
Styrelse (60,9) och museichef (509,9)	570,8	600,9
Övrig personal	15.557,7	15.269,7

I stiftelsen finns inga avtal om avgångsvederlag eller särskilda pensionsutfästelser utöver sedvanlig pensionsförsäkring enligt ITP-planen.

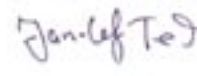
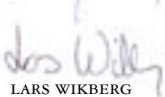
EKONOMI

Stiftelsens resultat efter finansiella poster utvisar ett underskott på 482,1 tkr. Resultatet av stiftelsens verksamhet samt den ekonomiska ställningen vid räkenskapsårets utgång framgår i övrigt av efterföljande resultat- och balansräkning med noter.

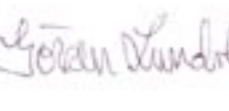
RESULTATDISPOSITION

Förändring av eget kapital	- 482,1 tkr
Tidigare fritt eget kapital	5.392,5 tkr
Till styrelsens förfogande	4.910,4 tkr
Balanseras i ny räkning	4.910,4 tkr

Härnösand 2005-03-17

KERSTIN NYGREN
PER-GÖRAN BERGLUND
ULLA BRUNDIN
SUSANNE SUNDQVIST
JAN-OLOF TEDEBRAND
MARGARETA RAGNARSDOTTER
LARS WIKBERG
BARBRO EKEVÄRN
YNGVE WIİK

Vår revisionsberättelse beträffande denna årsredovisning har avgivits 31/3 2005

ERIC LUNDSTRÖM
AUKTORISERAD REVISOR
ERNST & YOUNG
GÖRAN LUNDSTRÖM
AV HÄRNÖSANDS KOMMUN
UTSEDD REVISOR
GÖRAN BOHLIN
AV LANDSTINGET VÄSTERNORRLAND
UTSEDD REVISOR

Resultaträkning

	Belopp i tkr	Not	2004	2003
RÖRELSENS INTÄKTER				
Nettoomsättning		1	4813,4	4992,5
Anslag		2	26408,1	26244,2
Övriga rörelseintäkter		3	8727,6	7870,0
			39949,1	39106,7
RÖRELSENS KOSTNADER				
Handelsvaror			-1518,9	-1331,2
Övriga externa kostnader		4	-15114,5	-14791,3
Personalkostnader		5	-23677,1	-23462,6
Avskrivningar		6	-252,6	-340,5
Jämförelsestörande poster		7	-	34,3
Rörelseresultat			-614,0	-784,6
<i>Resultat från finansiella poster</i>				
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter			132,2	284,0
Räntekostnader och liknande resultatposter			-0,3	-0,4
Årets resultat			-482,1	-501,0

Balansräkning

	Belopp i tkr	Not	2004	2003
TILLGÅNGAR	Anläggningstillgångar			
<i>Materiella anläggningstillgångar</i>	Kulturhistoriska byggnader	8	0,0	0,0
	Mark	9	19,0	19,0
	Kulturhistoriska samlingar	10	0,0	0,0
	Inventarier, verktyg och installationer	11	660,8	642,9
<i>Finansiella anläggningstillgångar</i>	Aktier och andelar i intresseföretag	12	10,0	10,0
	Långfristiga fordringar		0,0	0,0
	Summa anläggningstillgångar		689,8	671,9
	Omsättningstillgångar			
	Varulager	13	258,6	239,0
<i>Kortfristiga fordringar</i>	Kundfordringar		412,5	536,0
	Övriga fordringar	14	0,7	560,4
	Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	15	2018,9	2045,9
	Kortfristiga placeringar	16	1676,0	1558,4
	Kassa och bank	17	4034,2	4926,3
	Summa omsättningstillgångar		8400,9	9866,0
	SUMMA TILLGÅNGAR		9090,7	10537,9
EGET KAPITAL OCH SKULDER	Eget kapital	18		
	Balanserad vinst		5392,5	5893,5
	Årets resultat		-482,1	-501,0
			4910,4	5392,5
<i>Kortfristiga skulder</i>	Leverantörsskulder		991,1	2037,9
	Övriga skulder		1407,7	940,2
	Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	19	1781,5	2167,3
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER			9090,7	10537,9
	Ställda säkerheter		Inga	Inga
	Ansvarsförbindelser		Inga	Inga

NOTER MED REDOVISNINGSPRINCIPER, KOMMENTARER OCH ÖVRIGA UPPLYSNINGAR

Fordringar Fordringar har efter individuell värdering upptagits till belopp varmed de beräknas inflyta.

Varulager Lager av handelsvaror har värderats till det lägsta av anskaffnings- resp. verkligt värde.

Avskrivningsprinciper för anläggningstillgångar Maskiner och inventarier värderas till ursprungligt anskaffningsvärde med avdrag för ackumulerade avskrivningar enligt plan.

Leasingavtal Stiftelsen har haft leasingavtal gällande personbilar, samt HemPC apparater. Bilavtalen upphör vid årsskiftet, Hempc-avtal upphör sept. 2005.

		2004	2003
Not 1 Nettoomsättning	Butiks- och kaféförsäljning	2402,9	2305,8
	Uppdragsintäkter	2355,0	2633,5
	Visningsintäkter	55,5	53,2
		4813,4	4992,5
Not 2 Anslag	Landstinget Västernorrland	14834,0	14834,3
	Landstinget Västernorrland, hemslöjdskonsulenter	650,0	630,8
	Härnösands kommun	6359,1	6359,1
	Statens kulturråd	4025,0	3900,0
	Nämnden för hemslöjdsfrågor	540,0	520,0
		26408,1	26244,2
Not 3 Övriga rörelseintäkter	Lönebidrag Länsarbetsnämnden	1592,7	2275,3
	Lönebidrag Statens kulturråd	670,0	610,0
	Övriga bidrag	4602,1	3232,0
	Landstinget Västernorrland	1438,2	–
	Länsstyrelsen	1701,6	–
	Riksantikvarieämbetet	345,2	–
	Statens Kulturråd	340,0	–
	Övrigt	777,1	–
	Försäkringsersättningar	489,4	815,4
	Hysesintäkter hörsal mm	204,4	214,7
	Övrigt	1169,0	722,6
		8727,6	7870,0

		2004	2003
Not 4 Övriga externa kostnader	Lokalhyra	5326,6	5254,0
	Försäkringar	322,9	332,6
	Övrigt	9465,0	9204,7
		15114,5	14791,3
Not 5 Personalkostnader	Löner styrelse och museichef	570,8	600,9
	Löner övriga anställda	15557,7	15269,7
	Sociala kostnader	6763,8	6400,1
	Övriga personalkostnader	784,8	1191,9
		23677,1	23462,6
Not 6 Avskrivningar	Maskiner och inventarier	252,6	340,5
Not 7 Jämförelsestörande poster	Företagsanknuta medel Alecta	–	34,3
Not 8 Kulturhistoriska byggnader	Avser stiftelsens kulturhistoriska byggnader på Murberget 1:1, Härnösands kommun Borgmästaren 8, Härnösands kommun Myckelgensjö 3:24, Örnsköldsviks kommun Skulnäs 1:23, Örnsköldsviks kommun Sälsten, Härnösands kommun, upptaget till minnesbelopp 1:- i redovisningen	0,0	0,0
Not 9 Mark	Avser fastigheten Hov 1:26, Kramfors kommun, omfattande fornlämningsområde ansluten till Styresholms fogdeborg samt fastigheten Murberget 1:1	19,0	19,0
Not 10 Kulturhistoriska samlingar	Avser stiftelsens kulturhistoriska samlingar Upptaget till minnesbelopp 1:- i redovisningen	0,0	0,0
Not 11 Inventarier, verktyg och installationer	Ingående balans anskaffningsvärde	2671,8	2335,6
	Årets anskaffningar	270,5	336,2
	<i>Utgående balans anskaffningsvärden</i>	<i>2942,3</i>	<i>2671,8</i>
	Ingående balans ack avskrivningar	–2028,9	–1688,1
	Årets avskrivningar	–252,6	–340,5
	<i>Utgående balans ack avskrivningar</i>	<i>–2281,5</i>	<i>–2028,9</i>
	Värde enligt balansräkning 31.12	660,8	642,9
Not 12 Aktier och andelar i intresseföretag	Medlemsins. i Svensk Bildvård ek. för.	10,0	10,0
Not 13 Varulager	Museibutiken	194,1	151,4
	Kafé Strömkarlen	22,9	36,9
	Handelsboden	41,6	50,7
		258,6	239,0

		2004	2003
Not 14 Övriga fordringar	Företagsanknutna medel Alecta	–	559,2
	Övriga fordringar	0,7	1,2
		0,7	560,4
Not 15 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	Förutbetalda hyror	1 323,3	1 282,9
	Förutbetalda försäkringspremier	246,4	246,4
	Övriga interimssfordringar	449,1	516,6
		2018,8	2045,9
Not 16 Kortfristiga placeringar	Aktier, värdepapper o andelar basutställningsfond	855,0	855,0
	Aktier, värdepapper o andelar utbildningsfond	772,1	654,5
	Aktier, andelar gåva Sparbanken	48,9	48,9
		1 676,0	1 558,4
Not 17 Kassa och bank	Kassa	11,3	13,0
	Postgiro	215,4	119,1
	Bank	3 807,5	4 794,2
		4 034,2	4 926,3
Not 18 Eget kapital			
	Omsättningstillgångar	8 400,9	9 866,0
	Kortfristiga skulder	–4 180,3	–5 145,5
	<i>Summa rörelsekapital</i>	<i>4 220,6</i>	<i>4 720,5</i>
	Anläggningstillgångar	689,8	671,9
	Långfristiga skulder	–	–
	<i>Summa anläggningstillgångar</i>	<i>689,8</i>	<i>671,9</i>
	Summa eget kapital	4 910,4	5 392,5
Not 19 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	Upplupna löner	136,2	133,9
	Upplupna semesterlöner	607,4	509,0
	Upplupen löneskuld årsarbetstid	100,9	64,1
	Upplupna soc.avgifter semester/års.arb.skuld	286,3	232,1
	Övriga interimsskulder	650,7	1 228,2
		1 781,5	2 167,3

REVISIONSBERÄTTELSE

Till styrelsen i Stiftelsen Länsmuseet Västernorrland
Org. nr 888000-3143

Vi har granskat årsredovisningen och bokföringen samt styrelsens förvaltning i Stiftelsen Länsmuseet Västernorrland för år 2004.01.01 – 2004.12.31. Det är styrelsen som har ansvaret för räkenskapshandlingarna och förvaltningen. Vårt ansvar är att uttala oss om årsredovisningen och förvaltningen på grundval av vår revision.

Revisionen har utförts i enlighet med god revisionssed i Sverige. Det innebär att vi planerat och genomfört revisionen för att i rimlig grad försäkra oss om att årsredovisningen inte innehåller väsentliga fel. En revision innefattar att granska ett urval av underlagen för belopp och annan information i räkenskapshandlingarna. I en revision ingår också att pröva redovisningsprinciperna och styrelsens tillämpning av dem samt att bedöma den samlade informationen i årsredovisningen. Vi har granskat väsentliga beslut, åtgärder och förhållanden i stiftelsen för att kunna bedöma om styrelseledamot är ersättningsskyldig mot stiftelsen, om skäl för entledigande föreligger eller om ledamoten på annat sätt handlat i strid med stiftelselagen eller stiftelseförordnandet. Vi anser att vår revision ger oss rimlig grund för våra uttalanden nedan.

Årsredovisningen har upprättats i enlighet med stiftelselagen.

Styrelseledamöterna har inte handlat i strid med stiftelselagen eller stiftelseförordnandet.

Härnösand den 31/3 2005

ERIC LUNDSTRÖM
AUKTORISERAD REVISOR
ERNST & YOUNG

GÖRAN LUNDSTRÖM
AV HÄRNÖSANDS KOMMUN
UTSEDD REVISOR

GÖRAN BOHLIN
AV LANDSTINGET VÄSTERNORRLAND
UTSEDD REVISOR

STYRELSE OCH REVISORER

Av Landstinget Västernorrland utsedda

Ordinarie

Kerstin Nygren (s)

Per-Göran Berglund (s)

Ulla Brundin (sjvp)

Susanne Sundqvist (v)

Jan-Olof Tedebrand (mp)

Ersättare

Margareta Johansson (s)

Ulf Henriksson (s)

Anita Jansson (c)

Bertil Hörnquist (kd)

Jan Olsson (v)

Adjungerade

Medelpads Hembygdsförbund

Birgit Sundquist

Ångermanlands Hembygdsförbund

Sven-Erik Landin

Fackliga företrädare

Margareta Bergvall, DIK

Krister Källman, SKAF

Björn Grankvist, SKTF

Av Härnösands kommun utsedda

Ordinarie

Margareta Ragnarsdotter (s)

Lars Wikberg (s)

Barbro Ekevärn (sjvp)

Yngve Wiik (c)

Ersättare

Ulrika Appelberg (s)

Hans-Erik Häggström (s)

Lea Söderqvist (m)

Anneli Åslund (fpl)

Revisorer

Av Landstinget Västernorrland utsedda

Ordinarie

Göran Bohlin (sjvp)

Ersättare

Ulf Broman (s)

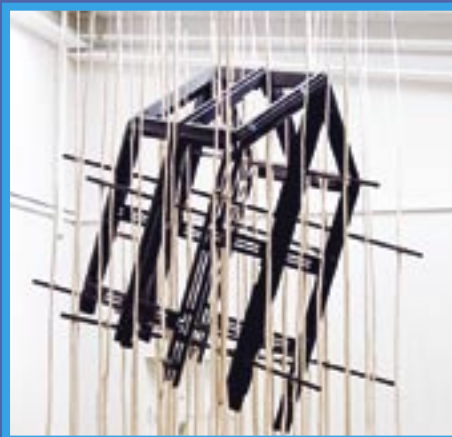
Av Härnösands kommun utsedda

Ordinarie

Göran Lundström (m)

Ersättare

Rolf Andersson (s)

LÄNS MUSEET
VÄSTERNORRLAND

Länsmuseet Västernorrland | Box 34 | 871 21 Härnösand
Besöksadress Murberget
Tel 0611-886 00 | Fax 0611-187 30
museet@ylm.se | www.ylm.se